

A supervivencia das  
mancomunidades na Lei 27/2013,  
de racionalización e sostibilidade  
da Administración local

## La supervivencia de las mancomunidades en la Ley 27/2013, de racionalización y sostenibilidad de la Administración local

The survival of the associations  
in the Law 27/2013, of  
rationalization and sustainability  
of the local Administration»

47  
Regap

MIGUEL ÁNGEL SANTIRSO FERNÁNDEZ

Tesoureiro da Deputación Provincial de Pontevedra (Galicia, España)  
miquelangel.santirso@depo.es

Recibido: 17/11/2014

regap



MONOGRÁFICO  
A reforma local / a debate

**Índice:** 1 *Introdución: auxe e decadencia das mancomunidades.* 2 *As competencias das mancomunidades como obxecto de reforma.* 3 *Os Estatutos das mancomunidades, esixencia de adaptación.* 4 *Estrutura organizativa das mancomunidades e sostibilidade financeira.* 5 *Os recursos financeiros das mancomunidades. Especial referencia ás achegas dos concellos asociados.* 6 *Bibliografía.*

### 1 **Introdución: auxe e decadencia das mancomunidades**

Un dos puntos polémicos da debatida e contestada Lei 27/2013, de 27 de decembro, de racionalización e sostibilidade da Administración Local, (en adiante LRSAL), foi a pretensión dos seus redactores de suprimir as mancomunidades de municipios. Durante a longa tramitación da lei na que os proxectos se sucederon uns aos outros, o lexislador foi mudando paulatinamente de criterio, ata que na recta final se decidiu pola súa continuidade pero tratando de limitar as súas actuacións.

Independentemente de que o novo réxime das mancomunidades ofrezca un perfil máis ou menos axeitado para cumprir as súas finalidades e obxectivos de estabilidade orzamentaria e sostibilidade financeira que pretende a LRSAL, os diversos estudos que acompañan

ron o proxecto careceron dunha maior análise do funcionamento destas entidades locais, esenciais en boa parte do noso territorio no que conviven zonas urbanas con ámbitos rurais que se caracterizan pola súa baixa densidade de poboación, e nos que poden desenvolver a prestación de servizos básicos acordes cos niveis de calidade esixibles e a custos máis reducidos.

As mancomunidades foron a fórmula cooperativa municipal que maior desenvolvemento en número experimentaron. Aínda que a vontade de asociarse a través de Comunidades, Ligas e Irmandades de Concellos e Vilas se remonta á Idade Media, con fins fundamentalmente de seguridade e administración do patrimonio común, foi a Lei municipal de 20 de agosto de 1879 a que intentou regular sistematicamente as asociacións voluntarias de municipios para a atención de servizos da súa competencia. E é a partir desta disposición cando o asociacionismo voluntario entre municipios que encarnan vai estar presente no noso dereito local de forma ininterrompida.

As mancomunidades caracterízanse por ser voluntaria a súa constitución, pertencen ou non os municipios que se asocian a unha mesma provincia, o que se traduce nunha entidade local de ámbito superior con personalidade xurídica propia, na que os municipios asociados delegan parte das funcións ou competencias que a lei lles atribúe ao obxecto de que se preste un servizo conxuntamente para todos os seus membros. Poden existir temporalmente ou sen límite de tempo e ser creadas para a realización dunha ou máis actividades concretas.

O seu territorio é o dos municipios que a integran, non requiren que sexan limítrofes, podendo estes estar integrados en máis dunha, porén é necesario que se fixen con claridade os seus obxectivos, que dispoñan dun orzamento propio e duns órganos de xestión diferenciados.

A posibilidade de asociar municipios en sectores xeográficos distintos da provincia recóllese na nosa Constitución no artigo 141.3, pero adquire regulación positiva cando o artigo 44.1 da Lei 7/985 de 2 de abril reguladora das Bases do Réxime Local (LRBRL), recoñece aos municipios o dereito a asociarse con outros en mancomunidades para a execución en común de obras e servizos determinados da súa competencia.

Coa LRBRL, experimentan un crecemento case exponencial como consecuencia dos seguintes factores: relativa facilidade da súa constitución xa que só é necesario como sinalabamos anteriormente o acordo dos municipios interesados, motivacións políticas, a necesidade de recibir financiamento de administracións superiores, a prestación de servizos mínimos básicos e certo confucionismo competencial entre deputacións e municipios. Desde 1985, o seu número increméntase como podemos ver no cadro seguinte:

EVOLUCIÓN NÚMERO DE MANCOMUNIDADES	
ANO	NÚMERO
1975	67
1980	95
1985	161
1990	374
1995	558
2000	924
2005	937
2012	1014

Tanto o RD 2568/1986, de 28 de novembro, polo que se aproba o Regulamento de Organización, Funcionamento e Réxime Xurídico das Entidades Locais, no seu artigo 44 como os artigos 31 a 39 do Real Decreto 1690/1986, de 11 de xullo, polo que se aproba o Regulamento de Poboación e Demarcación Territorial das Entidades Locais, conteñen disposicións que desenvolven o seu funcionamento, organización e réxime xurídico, pero remitindo as súas prescricións concretas a un estatuto para cuxa aprobación se esixe unha maioría capacitada do número de Concelleiros que integran os municipios que queren asociarse.

Fronte ás demais figuras asociativas como a comarca ou a área metropolitana, as mancomunidades non requiren un pronunciamiento legal previo para a súa constitución.

A Lei Orgánica 1/1981, de 6 dabrill que aprobou o Estatuto da Comunidade autónoma de Galicia non as menciona expresamente como si fai coas comarcas, parroquias rurais e implícitamente coas áreas metropolitanas, remitindo a unha posible lei o recoñecemento delas. A regulación galega destas entidades atopámola na Lei 5/1997, de 22 de xullo, reguladora da Administración Local de Galicia, quen as conceptúa como un dereito asociativo dos municipios para a execución de obras e prestación de servizos, coa limitación de que non poidan asumir todas as competencias dos municipios asociados.

En Galicia no exercicio 2010 estaban rexistradas 41 mancomunidades no Rexistro de Entidades Locais do MAP, 13 na Coruña, 3 en Lugo, 13 en Ourense e 12 en Pontevedra, que afectaban a un total de 213 municipios de 315 existentes.

Mancomunidades (concellos e poboación asociados)

Comunidade autónoma	Provincia	N.º manc.	Pob. total	Pob. manc.	% Pob. manc.	Mun. total	Mun. manc.	% Mun. manc.
Galicia	Coruña, A	13	1.139.121	1.023.965	89,89	94	63	67,02
	Lugo	3	355.549	118.168	33,24	67	27	40,30
	Ourense	13	336.099	173.301	51,56	92	70	76,09
	Pontevedra	12	953.400	895.898	93,97	62	53	85,48
	<b>Totais</b>		<b>41</b>	<b>2.784.169</b>	<b>2.211.332</b>	<b>79,43</b>	<b>315</b>	<b>213</b>

Actualizado: 23/04/2009

O informe do Consello de Contas sobre estas entidades correspondentes ao exercicio 2010 conclúe que 6 delas estaban inactivas e os seus fins máis frecuentes son a recollida e tratamento de RSU, prevención e extinción de incendios, fomento do turismo e as actividades culturais.

Como consecuencia da escasa fortaleza financeira, a falta de implicación e compromiso dalgúns municipios que forman parte delas xunto coas dificultades propias da xestión interna fixeron que estas entidades entrasen en certa decadencia como instrumento solucionador dos problemas que formula a xestión local dos pequenos municipios, a favor doutras entidades locais asociativas como os consorcios que están integrados por administracións de distinto nivel, o que en teoría supón un reforzamento do sistema financeiro de ingresos e das estruturas organizativas.

Os motivos que levaron a debate a supresión das mancomunidades baseáronse tanto na profusión de competencias, que ás veces incorrían en duplicidades coas dos propios municipios integrados como na debilidade das estruturas financeiras que engadían novos déficits e custos, todo iso xunto á carencia de estruturas administrativas sólidas para cumprir tanto as obrigas formais como materiais que as diversas leis sectoriais impoñían, manifestándose este feito tamén coa falta ou serodia rendición das contas anuais aos órganos fiscalizadores de contas.

Todo iso finalmente presentaba un panorama de baixa actividade no que moitas delas eran inexistentes na práctica e que engadían novos custos aos municipios integrados sen resolver os problemas da prestación de servizos no minifundismo local.

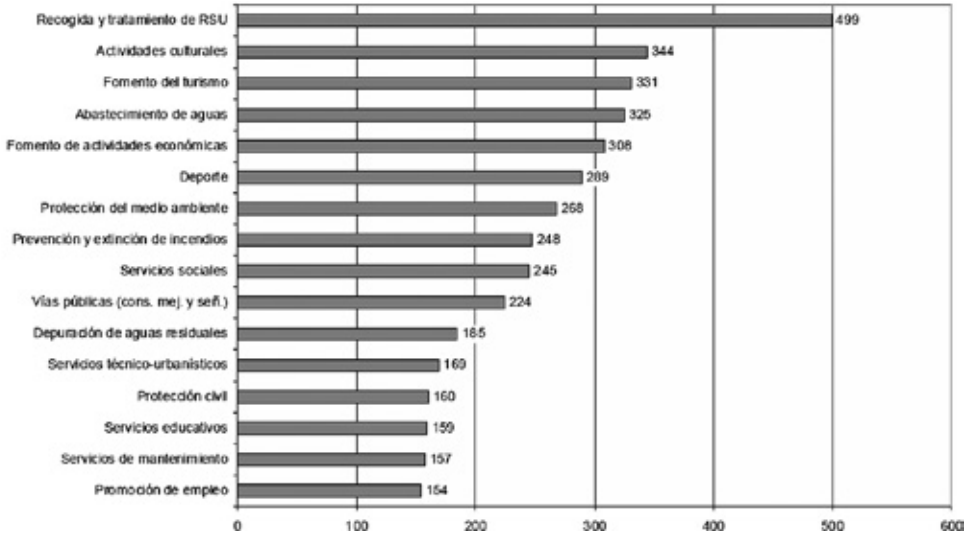
## 2 As competencias das mancomunidades como obxecto de reforma da Lei 27/2013

O sistema competencial previo á reforma local, supoñía de feito un amplo abano de posibilidades que se caracterizaba pola súa definición imprecisa, amplo ámbito material e escaso condicionante para o recoñecemento e exercicio delas. O artigo 25.1 da LRBRL dispoñía unha cláusula xeral en virtude da cal o Municipio, para a xestión dos seus intereses e no ámbito das súas competencias podía *promover toda clase de actividades e prestar cantos servizos públicos contribuísen a satisfacer as necesidades e aspiracións da comunidade veciñal*, a LRSAL suprime o *toda clase* e o *cantos* e os servizos deben axustarse ao marco dos preceptos legais reformados.

No marco das disposicións que rexían antes da LRSAL, as mancomunidades non se cinguían só á prestación de servizos mínimos ou obrigatorios para os distintos niveis de poboación, senón que xustificándose na atribución xenérica de competencias da expresión «en todo caso» do art. 25, atendían a un variado abano: Educación e cultura; turismo; servizos técnicos; urbanismo; tratamento de augas residuais; sanidade; fomento agrícola e forestal; mantemento xeral de servizos; conservatorio de música, recadación; informatización e mecanización administrativa; parque de maquinaria; fomento industrial; obras públicas; transporte de viaxeiros; maquinaria quitaneves; información ao consumidor; fomento da vivenda; loita contra o paro; recollida de cans vagabundos; fomento da cultura vasca; radio e televisión; desratización; limpeza de praias; mantemento de parques e xardíns; pompas fúnebres; elec-

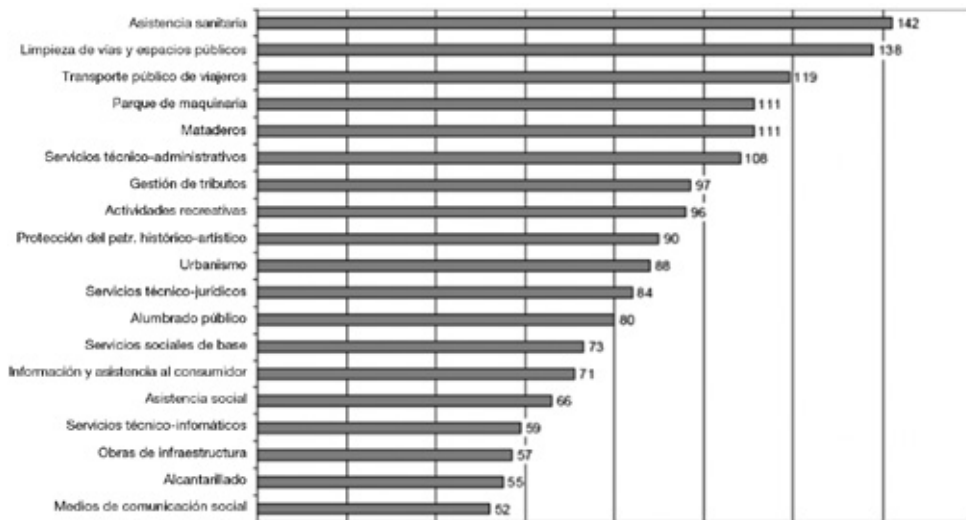
trificación; servizo de lectura de contadores de auga; parque móbil; academia de persoal municipal; teléfonos; servizo de fontanería; caixa de cooperación; servizo de taxis; feiras e mercados, medioambiente etc.

Servizos prestados por máis de 150 mancomunidades



Fonte: Federación Española de Municipios y Provincias

Servizos prestados por máis de 50 e menos de 150 mancomunidades



Fonte: Federación Española de Municipios y Provincias

Regap



MONOGRÁFICO  
A reforma local / la debate

A LRSAL realizou un acoutamento no ámbito competencial municipal. Se ben a nova redacción do artigo 7 da LRBRL non altera a clasificación entre competencias propias e competencias delegadas, as primeiras seguen a ser as atribuídas pola Lei, en tanto as segundas se exercen nos termos da disposición ou acordo de delegación pero con observación dos requisitos establecidos no artigo 27 da LRBRL modificado polo artigo dez da LRSAL. As competencias delegadas na nova concepción móvanse na redución de custos fronte á extensión do poder local, que o criterio predominante das delegacións antes da reforma.

Xunto a competencias propias e delegadas aparece unha nova categoría, as denominadas impropias, cuxo ámbito non se concreta pero que só se poderán exercer cando non se poña en risco a sustentabilidade financeira e non se incorra nun suposto de execución simultánea do mesmo servizo público con outra Administración Pública.

En canto ás mancomunidades, os proxectos de lei suprimían todas aquelas que non fosen sostibles en termos financeiros, apostando pola súa práctica desaparición, pero o texto final da LRSAL tratou de centrar finalmente o ámbito da súa reforma na definición e delimitación das súas competencias a través do parágrafo segundo da Disposición Transitoria undécima, dispoñendo que estarán orientadas exclusivamente á realización de obras e á prestación dos servizos públicos que sexan necesarios para que os municipios poidan exercer as competencias ou prestar os servizos enunciados nos artigos 25 e 26 da Lei Reguladora das Bases de Réxime Local.

Pero posteriores reflexións sobre as limitacións deste precepto entenden que as restricións que parecen derivarse do seu mandato non son tan rotundas e cabería facer unha interpretación máis ampla do ámbito de servizos que estas institucións poden prestar.

Se ben non cabe dúbida de que poden exercer as competencias propias e os servizos do artigo 25, fórmase unha primeira dúbida consistente en dilucidar se só poden asumir as sinaladas para os seus tramos de poboación ou poden asumir competencias dos tramos superiores do artigo 26. Enténdese que en todo caso poden asumirse as actuacións comprendidas para os tramos de poboación dos municipios que a integran, como os servizos obrigatorios dunha franxa de poboación maior. (1).

O desempeño de competencias por delegación resulta máis controvertido, aínda que a confusa redacción do precepto parece decantar a opinión de que poden ser exercidas polo menos aquelas delegacións que se derivan dunha disposición legal. Ademais o artigo 7 posibilita o seu exercicio a todas as entidades locais. As competencias delegadas son as que con tal carácter lles atribúen o Estado e as Comunidades Autónomas mediante unha disposición normativa (non necesariamente con rango de Lei) ou un acordo e exércense nos termos establecidos nesa disposición ou acordo de delegación e con suxeición ás regras establecidas no artigo 27 da LRBRL, na redacción da LRSAL, e preverán técnicas de dirección e control de oportunidade e eficiencia. Os acordos ou convenios de delegación deberán formularse tendo en conta as garantías de pago establecidas no artigo 57 bis da LRBRL, na redacción da LRSAL. O citado artigo 27, entre outras cousas, condiciona a efectividade da delegación a que esta sexa aceptada pola entidade local e establece a nulidade das delegacións que non vaian acompañadas do correspondente financiamento. Ademais, no caso de que a Administración delegante sexa unha Comunidade autónoma, esíxese que se estableza unha cláusula de garantía do cumprimento das obrigas financeiras ou compromisos de pagamento que aquela asuma.

En apoio da interpretación exposta debe lembrarse que os dous principios orientadores da reforma operada pola LRSAL son evitar duplicidades administrativas e a sustentabilidade financeira entendida nos termos da Lei Orgánica 2/2012, de 27 de abril, de estabilidade Orzamentaria e Sustentabilidade Financeira.

Respecto ás denominadas competencias impropias resultaría factible xa que o seu exercicio parece estar aberto a todas as entidades locais, condición da que seguen a gozar as mancomunidades en virtude do apartado 2 do artigo 3 da LRBRL, se ben supeditadas á sustentabilidade financeira e á non duplicidade do seu exercicio por outras administracións. Tamén algúns informes posteriores á publicación da lei, entenden que cando a LRSAL emprega na Disposición Transitoria undécima a expresión “orientadas exclusivamente”, o que se pretende é posibilitar o exercicio das competencias atribuídas aos municipios asociados.

Por tanto podería deducirse que as mancomunidades tras a LRSAL, poden exercer:

- As competencias e servizos enumerados nos artigos 25 e 26 da LRBRL.
- As competencias propias definidas que lles atribúan as leis estatais e autonómicas aos municipios asociados tanto básicas como sectoriais.
- As competencias que lles atribúan como propias das mancomunidades as leis estatais e autonómicas tanto básicas como sectoriais, continuando no desempeño das sectoriais ata en tanto o lexislador non dite outra cousa.
- As competencias e servizos que lles deleguen a elas o Estado e as Comunidades autónomas con suxeición ás regras contidas no artigo 27, é dicir xustificación previa de maior eficiencia, xerar aforros e evitar duplicidades administrativas.
- En canto ás competencias impropias, poderíase argumentar que son asumibles polas mancomunidades sempre que se dean os requisitos e condicións esixidos polo artigo 7.4 é dicir que non se poña en risco a sustentabilidade financeira e non se incorra en supostos de execución simultánea dun servizo público. En calquera caso é necesario un informe previo e vinculante da Administración competente por razón da materia.

En materia competencial tamén en calquera caso debemos entender vixente a disposición contida entre outras no artigo 135 da Lei 5/1997 da Administración Local de Galicia en virtude da cal non poden asumir todas as competencias dos municipios asociados.

### 3 Os Estatutos das mancomunidades, esixencia de adaptación

Ás cuestións anteriores resoltas con escasa claridade únese a adaptación vía reforma dos Estatutos polas que deberían eliminarse todas aquelas competencias e servizos que se están xa prestando. De forma un tanto apresurada, o primeiro parágrafo da Disposición Transitoria undécima da LRSAL estableceu que no prazo de seis meses desde a entrada en vigor da Lei (que finalizou o 30 de xuño de 2014), deben (deberon) adaptar os seus Estatutos ao previsto no artigo 44 da Lei 7/1985, de 2 de abril, reguladora das Bases de Réxime Local, para non incorrer en causa de disolución.

regap



MONOGRÁFICO  
A reforma local / a debate

O artigo 44 ademais de recoñecer aos municipios o dereito a asociarse con outros en mancomunidades para a execución en común de obras e servizos determinados da súa competencia esixe que os Estatutos regulen o ámbito territorial da entidade, o seu obxecto e competencia, órganos de goberno e recursos, prazo de duración e os extremos necesarios para o seu funcionamento. O contido deste precepto non foi modificado pola LRSAL polo que cabe preguntarse da súa finalidade real xa que todas as mancomunidades, agás as constituídas antes da entrada en vigor da LRBRRL deberon adaptar os seus Estatutos ao disposto no artigo 44 polo que formula bastantes dúbidas o seu alcance.

Certamente parece que o sentido da disposición é indicar o procedemento elixido para desprenderse de competencias cuxo exercicio se prohíbe e a conseguinte supresión de servizos distintos aos permitidos pola aplicación dos artigos 25 e 26 o que resulta unha tarefa complexa dado el número e requisitos dos actos administrativos que deben adoptarse e que necesitarían ademais para a súa validez, da emisión previa dos informes que esixen os artigos 7.4 e 27 da LRSAL.

Os actos que deben adoptarse en Galicia por aplicación do artigo 143 da Lei 5/1997 para a modificación estatutaria e de similar esixencia nas demais lexislacións autonómicas son os seguintes:

- Adopción do acordo por maioría simple no órgano plenario da mancomunidade.
- Información pública por prazo dun mes e, simultaneamente, remitirase á Deputación ou Deputacións Provinciais respectivas e á Consellería competente en materia de réxime local para o seu informe, por prazo dun mes.
- Unha vez rematado o prazo de exposición pública e recibidos os informes a que se refire o apartado anterior ou transcorrido o prazo dun mes sen que fosen emitidos, someterase o acordo de modificación dos estatutos ou de disolución da mancomunidade aos plenos dos Concellos mancomunados.
- A adopción do devandito acordo, que resolverá tamén as alegacións, no caso de que estas fosen presentadas, requirirá o voto favorable da maioría absoluta do número legal de membros de cada unha das Corporacións.
- Aprobados por fin, os acordos de modificación dos estatutos da mancomunidade ou de disolución da mesma pola maioría dos Concellos, o Presidente da mancomunidade remitirá copia certificada dos mesmos á Consellería competente en materia de réxime local, para a súa íntegra publicación no «Diario Oficial de Galicia», e comunicaraos á Administración Central do Estado aos efectos establecidos pola lexislación básica de réxime local.

Tampouco resulta pacífico o contido desta disposición se se aplica o principio de que as leis non teñen efecto retroactivo agás que dispoñan o contrario. A todo esta formulación parece darlle saída a favor da continuación das competencias mancomunadas e dos servizos establecidos a lei de Galicia 5/2014, de 27 de maio, de medidas urxentes derivadas da entrada en vigor da Lei 27/2013, de 27 de decembro, de racionalización e sostenibilidade da Administración local; cando no réxime de competencias distintas das propias e das atribuídas por delegación do artigo 3, establécense para as entidades locais, sen distinción entre elas, sinalando que non se entenderá como exercicio de novas competencias a continuación de na prestación dos servizos xa establecidos



## 4 Estrutura organizativa das mancomunidades e sostenibilidade financeira

Para clausurar a existencia destas institucións seculares xunto á difícil sostenibilidade financeira da maioría delas, tamén se incidía no aforro no gasto que tería lugar coa súa eliminación. Ademais sinalábase que as mancomunidades non remitían as contas aos órganos de control externo, así como a duplicidade de gasto en que incorrían.

O informe do Tribunal de Contas do Estado do exercicio 2012 cifrou as obrigas recoñecidas netas destas entidades en 386,69 millóns de euros, fronte os 46.388,22 que importa o total de obrigas recoñecidas netas das entidades locais. Conclúese ademais que as devanditas obrigas no período 2010-2012 experimentaron una redución do 20% e que supoñen en todo caso o 0,83 por cento das obrigas recoñecidas netas totais das entidades locais.

Se ben é certo que o Tribunal de Contas só analiza as obrigas recoñecidas netas das entidades que remitiron as contas, as cifras en termos porcentuais non deberían experimentar excesiva variación, ao non ter rendido as contas tampouco unha parte dos concellos e doutras entidades locais co total das cales se toman como referencia.. Tampouco o TC dispón ou facilita datos das obrigas pendentes de recoñecer, pero en calquera caso parecen pequenos os aforros orzamentarios a realizar comparativamente cos prexuízos que suporía a súa desaparición.

Débase ter en conta que moitos dos servizos que prestan estas entidades son do máis custosos, referímonos aos relacionados cos servizos sociais, o ciclo integral da auga e sobre todo a recollida e tratamento de residuos sólidos urbanos, xa que deberían ser asumidos polos concellos integrantes e/ ou as Deputacións.

Entidades locais		Obrigas recoñecidas netas						
Número	2010	2011	Variación interanual		2012	Variación interanual		
			Valores	%		Valores	%	
			<b>Concellos</b>	<b>6.518</b>	<b>43.975,08</b>	<b>40.480,25</b>	<b>-3.494,83</b>	<b>-8</b>
Máis de 50.000 hab.	120	24.380,85	23.019,58	-1.361,27	-6	22.102,95	-916,63	-4
De 5.001 a 50.000 hab.	905	13.667,61	12.331,53	-1.336,07	-10	11.218,26	-1.113,27	-9
De 1.001 a 5.000 hab.	1.561	4.150,34	3.567,17	-583,17	-14	3.201,79	-365,38	-10
De 1 a 1.000 hab.	3.932	1.776,28	1.561,96	-214,32	-12	1.354,84	-207,12	-13
Deputacións provinciais	38	5.758,70	6.138,89	380,19	7	5.571,97	-566,92	-9
Cabildo/Cabido insular	8	1.509,78	1.391,43	-118,35	-8	1.341,99	-49,45	-4
Comarca	73	745,22	675,41	-69,82	-9	567,08	-108,33	-16
Mancomunidade	544	477,69	482,84	5,15		386,69	-96,14	-20
Área metropolitana	3	71,88	644,95	573,06	797	642,37	-2,58	OU
Agrupación de municipios	1	0,10	0,19	0,09	87	0,29	0,10	53
<b>Totais</b>	<b>7.185</b>	<b>52.538,45</b>	<b>49.813,95</b>	<b>-2.724,50</b>	<b>-5</b>	<b>46.388,22</b>	<b>-3.425,73</b>	<b>-7</b>

Regap



MONOGRÁFICO  
A reforma local / a debate

Menos aforros xerariáanse se se aplica a Transitoria Undécima que subroga ás entidades locais nas relacións do persoal das mancomunidades e nas obrigas dos contratos de servizos que estivesen en vigor.

Os importes das débedas non presentan uniformidade territorial. Mentres en Galicia o Consello de Contas cifra a non financeira en 9,5 millóns de euros no exercicio 2010, a Cámara de Contas de Andalucía sitúa as obrigas a satisfacer de carácter non financeiro en 115 millóns de euros.

Por outra parte a débeda financeira total desta entidade cífráa o informe do Ministerio de Facenda e Administracións Públicas en 204 millóns de euros para o exercicio 2012. En calquera caso estas cifras que por suposto haberá que vixiar e limitar, son tamén significativas do escaso aforro que suporía en termos relativos a supresión dos servizos que prestan estas entidades.

En canto á rendición de contas, certamente no mencionado informe do TC cífrase nun 30 por cento as mancomunidades que non renderon a conta nalgún exercicio comprendido entre os anos 2010 e 2012, aínda que debe considerarse que moitas mancomunidades carecen de actividade, outras están extinguidas pero pendentes de dar de baixa no rexistro de entidades locais, o que rebaixaría a cifra das que poden considerarse realmente as incumpridoras.

A rendición de contas é algo que ten que ver coa responsabilidade, pero tamén coa fortaleza da súa estrutura organizativa interna. Na regulación do persoal das mancomunidades, bótase en falta uns criterios máis amplos xunto cun maior desenvolvemento e concreción.

En canto aos postos de traballo do persoal que sustenta a organización e servizos das mancomunidades, o responsable do control económico financeiro está representado polos habilitados nacionais, aínda que non están claramente delimitados os supostos de exención, os conflitos de incompatibilidade que poden xurdir cando a mancomunidade actúa contra un concello do que este persoal forma tamén parte. Para os concernientes ao persoal laboral e funcionario que exerce labores auxiliares e de colaboración, debería estudarse a posibilidade de compatibilizalo co desempeño de tarefas a tempo parcial nestas entidades, pois esa é a realidade da inmensa maioría delas e unha forma de realizar aforros económicos na prestación dos servizos.

Contar con persoal directivo que desempeñe tarefas xerenciais tense que realizar por vía da aplicación subsidiaria coas dificultades que formula de todo tipo, dado que nada se previu sobre iso. Resulta esencial para avanzar cara a modernización dos servizos básicos con eficiencia e eficacia que estas entidades locais xunto a todas as de carácter supralocal, teñan un carácter exclusivamente xerencial e técnico na súa xestión, dentro dunhas liñas estratéxicas políticas.

En moitos casos tamén as medidas necesarias en materia de recursos materiais e tributarios necesarios así como a aprobación das contas que deben remitirse están atribuídas ao Pleno que nas mancomunidades adoita denominarse Asemblea ou Xunta Xeral e cuxa composición tende a ser numerosas en canto ao número de concelleiros de feito que a compoñen ao aplicar os criterios de proporcionalidade representativa que esixen tanto as eis autonómicas como dos propios estatutos. Nalgúns casos requírense que sexan todos os concelleiros.

A xenerosidade numérica dificulta o quórum das convocatorias, máxime cando o desempeño representativo na maioría é gratuito, descentra os debates e afasta as formulacións políticas dos aspectos técnicos.

En Galicia a Lei 5/1997 determina que a Xunta da mancomunidade ou asemblea estarán representados, na proporción que se estableza nos estatutos da mancomunidade, todos os municipios que a integren.

A Lei 5/2010, de 24 de xuño, de Autonomía Municipal de Castela a Mancha garante na Asemblea a presenza de membros electos de todos os municipios, sen que ningún poida ostentar a maioría absoluta.

En Estremadura que posúe unha Lei específica para mancomunidades, a Lei 17/2010 de 22 de decembro sinala que a Asemblea da mancomunidade estará integrada por todos os representantes designados polos municipios e entidades locais menores mancomunados e presidida polo Presidente da mancomunidade.

O Texto Refundido da Lei Municipal e de Réxime Local de Cataluña límitase a dicir que será representativa dos municipios mancomunados. En parecido sentido a Lei 2/2003, de 11 de marzo, da Administración Local da Comunidade de Madrid no seu artigo 61. No mesmo sentido exprésase a Lei foral 6/1990, de 2 de xullo, da administración local de Navarra.

A lei 7/1999, de 9 de abril da Administración Local de Aragón así como a Lei 1/2003, de 3 de marzo da Administración Local da Ríoxa dispoñen expresamente criterios que en número ou proporcionalidade deben gardar as asembleas; en igual sentido as leis de réxime local das Comunidades Autónomas como Castela A Mancha e Castela e León.

No funcionamento das mancomunidades e das entidades locais distintas ao municipio podería analizarse a conveniencia de trasladar cos matices e correccións precisas, certos criterios da lei 57/2003, de 16 de decembro de modernización do goberno local co fin de fortalecer considerablemente as atribucións da xunta de goberno e órganos executivos, xunto á implantación de impulsar dinámicas xerenciais de funcionamento. O lexislador transmite a idea de que os avances que se están a producir neste sentido son parcos e erráticos, malia que cada vez resulta máis inevitable e inaprazable a necesidade de profesionalizar a administración local. Canto máis se demore, máis acusadas se van a mostrar a heterodoxia das situacións xurídicas actuais derivadas das carencias de regulación e control, así como da ausencia de convicción de formulacións técnicas na xestión local.

## 5 Os recursos financeiros das mancomunidades. Especial referencia ás achegas dos concellos asociados

A estrutura financeira presenta debilidades acusadas que a duras penas foi corrixindo o lexislador segundo se lle presentaban os problemas. Sinalamos anteriormente que o exercicio da competencia entendido como a encomenda do coñecemento duns determinados asuntos públicos que para a súa viabilidade necesita tanto contar coas potestades para xestionar os distintos servizos como cos recursos financeiros necesarios para financiarlos. Neste sentido cabe sinalar que o desprazamento do exercicio de competencias supón o correlativo financiamento por parte dos concellos asociados.

REGAP



MONOGRÁFICO  
A reforma local / a debate

Tanto a estrutura que conforman os seus ingresos como os procedementos de xestión e recadación determinan os problemas de solvencia financeira, sendo especialmente significativas as insuficiencias reguladoras nos procedementos da recadación e compensación de débedas sobre as achegas dos propios municipios asociados e con outras administracións públicas e a seguridade social.

Os ingresos das mancomunidades en Real Decreto Legislativo 2/2004, de 5 de marzo, polo que se aproba o texto refundido da Lei Reguladora das Facendas Locais, aparecen dispersos en tres artigos distintos; comeza sinalando o artigo 150 que constitúen recursos das entidades supramunicipais os previstos nas súas respectivas normas de creación e os establecidos nesta lei e nas disposicións que a desenvolvan.

As contribucións especiais, as taxas e os prezos públicos, cítanse nos artigos seguintes así como as achegas dos municipios que as integren. A nosa aínda vixente lei galega de Administración Local de 1997, fai un pequeno catálogo no artigo 148 e engade os ingresos procedentes do seu patrimonio e demais de dereito privado, as subvencións, o produto de operacións de crédito e as multas e sancións no ámbito da súa competencia.

Pero malia o seu número, o catálogo destes ingresos caracterízase pola súa insuficiencia e marxinalidade dentro da estrutura dos recursos financeiros locais abocando a estas entidades a unha falta de autonomía financeira coa conseguinte dependencia das transferencias doutras entidades, que no caso das mancomunidades son na súa práctica totalidade as achegas dos municipios asociados.

Así o puxo de manifesto o Tribunal de Contas no seu informe das entidades locais correspondente ao exercicio 2012:

#### Indicadores do Orzamento de Ingresos das entidades locais

Entidades locais	Número	Autonomía % (1)	Autonomía fiscal % (2)	Dependencia das subvencións recibidas %
<b>Concellos</b>	<b>6.518</b>	<b>73</b>	<b>53</b>	<b>11</b>
Máis de 50.000 hab.	120	76	53	7
De 5.001 a 50.000 hab.	905	73	55	12
De 1.001 a 5.000 hab.	1.561	62	48	24
De 1 a 1.000 h.	3.932	58	42	33
Deputacións provinciais	38	79	16	17
Cabildo/Cabido insular	8	65	45	28
Comarca	73	17	15	83
Mancomunidade	544	32	18	68
Área metropolitana	3	57	54	43
Agrupación de municipios	1	100	0U	0U
<b>Totais</b>	<b>7.185</b>	<b>73</b>	<b>48</b>	<b>14</b>

Fonte: Tribunal de Cuentas del Estado. Informe sobre as Entidades Locais, exercicio 2012

A ratio de autonomía informa sobre a porcentaxe de ingresos do que poden dispoñer as entidades locais con plena autonomía para a cobertura das competencias locais. O resultado deste indicador para 2012 foi do 73%, o que indica que as entidades locais puideron dispoñer con plena autonomía do 73% dos ingresos. Esta ratio para as comarcas, mancomunidades e áreas metropolitanas foi moi inferior, o 17%, 32% e 57% respectivamente, o que implica unha maior dependencia dos ingresos destas entidades das subvencións recibidas.

O índice de dependencia das subvencións recibidas en 2012 foi dun 14% para o conxunto de entidades locais. Porén, a horquilla deste indicador era bastante ampla. Así, os concellos de maior tamaño dependían menos das subvencións, un 7%, mentras que para os de menos de 1.000 habitantes este indicador ascendeu ao 33%. Así mesmo, no resto de entidades o nivel de dependencia das subvencións era moi elevado, en comarcas e mancomunidades un 83% e 68%, respectivamente.

Nun breve repaso polas fontes que conforman os ingresos das mancomunidades, resaltan as taxas que deberían financiar os servizos que se prestan sobre todo os máis custosos como son os relativos aos servizos sociais, o ciclo integral da auga e a recollida e tratamento dos residuos sólidos urbanos. As taxas como fonte financeira dos servizos adoecen da limitación legal do artigo 24.2 do TRLRHL, en virtude da cal non poden superar o custo do servizo, que naqueles de elevado impacto orzamentario se traduce en continuados resultados orzamentarios negativos, que acumulados anualmente, xeran inestabilidades orzamentarias difíciles de cancelar.

Outra continxencia que presenta a imposición de taxas mancomunada é a derivada da interpretación do artigo 20.1 do TRLRHL, ao dispoñer que as entidades locais poden percibir taxas polos servizos que presten. Se a mancomunidade presta o servizo é esta entidade a que debería ostentar a titularidade das taxas que se perciban esixindo o cobro aos usuarios do servizo. Porén non son poucos os supostos de feito nos que o servizo é prestado pola mancomunidade mentres a taxa percíbea o concello que lle delegou o servizo. Desta forma vense abocadas a desenvolver as obrigas derivadas da súa prestación sen as potestades e os recursos financeiros que xera, negándose posteriormente o concello a ingresarlle o produto da recadación obtida, tendo que acudir a mecanismos de reclamación difíciles.

O Tribunal de Contas do Estado calcula que do importe total de dereitos recoñecidos netos das mancomunidades só un vinte e sete por cento corresponde a taxas polos servizos que prestan. Para Galicia o informe do Consello de Contas do exercicio 2010, detalla que para as entidades rendedoras de contas, os ingresos liquidados por imposición de taxas foi de 3.119.315,62 euros, correspondendo o 80% só a unha delas e de prezos públicos 15.891,57 euros dun total de ingresos de 27.465.734,59 de euros, dependendo o 84,51% daquela cantidade ás transferencias dos municipios asociados.

Cando a mancomunidade presta actividades culturais e deportivas, algunhas delas custosas pode percibir os prezos públicos establecidos, pero o resultado final depende ademais da contía fixada, da propia demanda do servizo, sendo a maioría das veces insuficiente a súa cobertura financeira e xerando desequilibrios orzamentarios que rematan finalmente no remanente de tesourería.

Os ingresos procedentes dos rendementos do patrimonio agás excepcións localizadas esencialmente en mancomunidades históricas cuxas finalidades consisten en obter rendementos

Regap



MONOGRÁFICO  
A reforma local / a debate

dos aproveitamentos forestais e doutros bens patrimoniais comúns, non ten incidencia relevante como recurso financeiro dentro da estrutura de ingresos das entidades locais para financiar servizos de importancia. Outro tanto cabe sinalar de multas e sancións.

As operacións financeiras consistentes en concertacións de préstamos a longo prazo só poden ser concertadas basicamente para financiar investimentos e as de curto prazo para necesidades transitorias da tesourería. Cando se trata de operacións de elevado importe é común a esixencia de acordos plenarios dos respectivos concellos partícipes na operación, o que acrecenta a súa complexidade como recurso financeiro.

Outra posibilidade de ingresos témolo nas contribucións especiais do art. 151 do TRLRHL, que regula o suposto concreto do establecemento de contribucións especiais polas Entidades supramunicipais con motivo da realización de obras ou do establecemento ou ampliación de servizos que afecten a un ou varios termos municipais, permitindo que o órgano superior de goberno de aquelas, ao determinar as zonas afectadas pola obra ou concretar o beneficio especial que representa para cada unha das devanditas zonas, poida distinguir entre o interese directo dos contribuíntes e o que sexa común nun termo municipal ou en varios.

Neste caso, os concellos afectados que estean integrados nas devanditas Entidades terán o carácter de contribuíntes ao obxecto do pagamento das cotas individuais correspondentes, que serán recadadas polos mesmos, de acordo coas normas reguladoras deste tributo municipal. As cotas sinaladas aos concellos, en calidade de contribuíntes, serán compatibles coas que os propios concellos poidan impoñer con motivo dos gastos ocasionados polas subvencións, auxilios ou calquera outra forma de cooperación que prestara ás obras públicas, instalacións ou servizos das Entidades a que pertencen.

A realidade é que as contribucións especiais é un recurso que na execución de obras resulta dificilmente aplicable o seu establecemento, polo menos en determinadas zonas xeográficas como Galicia e que en canto á súa recadación adoece de similares problemas que as achegas municipais.

As subvencións condicionadas cuxa finalidade está destinada a financiar gastos correntes adoitan ser ocasionais e con algunhas notables excepcións carecen de programas específicos para mancomunidades. Ademais adoita esixirse achega anticipada da propia entidade asociativa pola totalidade do gasto.

En canto á concesión de transferencias do Estado ou das Comunidades Autónomas incondicionadas predominan os criterios restritivos. En Galicia e malia que a Consellería competente en materia de réxime local ten a encomenda legal no artigo 136 da Lei 5/1997 de 22 de xullo de consignar nos orzamentos unha partida destinada ao fomento e axuda das mancomunidades municipais estimulando o réxime asociativo, transcorridos varios anos de vixencia desta norma non temos constancia de que fose posto en práctica algún programa de transferencias incondicionadas minimamente significativo.

O recurso financeiro esencial destas entidades son as achegas que os propios municipios asociados se comprometen a realizar polas competencias que delegaron.

Normalmente dado que os motivos de constitución dunha mancomunidade adoita ser a de viabilizar servizos que os municipios deben prestar con aforro de custos, as achegas adoitan proceder de municipios débiles financeiramente, dentro dunha escasa fortaleza económica xeral da administración local española, polo que estas achegas se caracterizan pola súa contía limitada, son fixadas nos propios estatutos con referencia á poboación, orzamento e outras circunstancias. Determínanse finalmente para cada gasto a través do orzamento anual mediante acordo do órgano colexiado superior formado normalmente por un elevado número de concelleiros e que necesitan do posterior acordo do Pleno dos municipios respectivos a través da consignación orzamentaria axeitada. Os programas de gasto financiado con achegas poden afectar a todos os integrantes da mancomunidade ou só a unha parte deles.

Como pode apreciarse a súa fixación definitiva, que condiciona a esixibilidade do seu desembolso, non resulta sinxela. Un primeiro problema consiste en dilucidar se é requisito previo que o acordo de establecemento das cotas participativas teña previa consignación nos orzamentos dos concellos que a forman ou pola contra poden autorizarse gastos contra os créditos orzamentarios da mancomunidade se un dos concellos, o que ocorre frecuentemente na práctica, non consigna a súa achega.

Algunhas leis autonómicas como a 5/1997 galega trata de abordar esta cuestión cando establece no artigo 148.2 que os concellos mancomunados consignarán nos seus orzamentos as cantidades precisas para atender, nos sucesivos exercicios económicos, as obrigas derivadas dos compromisos contraídos coa mancomunidade a que pertencen. Neste mesmo sentido a Lei 2/2003, de 11 de marzo, da Administración Local da Comunidade de Madrid e a Lei 17/2010, de 22 de decembro, de mancomunidades e entidades locais menores de Extremadura

A dispoñibilidade dos gastos e investimentos aparece condicionada pola plena dispoñibilidade dos créditos que só poderían autorizarse cando todos os concellos mancomunados consignen as súas respectivas achegas.

Ademais das limitacións orzamentarias e de cuantificación das achegas como recurso financeiro externo, debe engadirse o da súa recadación efectiva. Os informes das cámaras de contas citadas, estimaron que o desembolso real das achegas municipais apenas sobrepasaba o 50-60 por cento das cantidades comprometidas, cando as mancomunidades dependen en máis dun 80 por cento das mesmas. É significativo neste sentido, a conclusión 85 do informe do exercicio 2011 da Cámara de Contas de Andalucía que se os concellos cumprisen as súas obrigas de pagamento respecto destas entidades das que forman parte, vinte e sete non só saldarían as súas débedas, senón que terían superávit.

No Real Decreto Legislativo 2/2004, de 5 de marzo, polo que se aproba o texto refundido da Lei Reguladora das Facendas Locais e normativa de desenvolvemento, non conta con ningunha disposición específica para a esixibilidade real das cotas municipais.

Ante a imposibilidade legal de deixar de prestar o servizo no municipio incumpridor ou de expulsión dos seus representantes dos órganos representativos, formulouse por parte das mancomunidades que puidesen esixir o pagamento das cotas adebedadas empregando a vía de apremio. A Lei de Bases de Réxime Local parecía eludir o uso desta vía cando no artigo 109 prevé que a extinción das débedas que as administracións públicas teñan coas enti-

Regap



MONOGRÁFICO  
A reforma local a debate

dades locais ou viceversa poderá acordarse por vía de compensación. Nun principio tamén a xurisprudencia rexeitaba a posibilidade de que unha administración empregase a vía de apremio contra outra para o cobro dos seus tributos e demais débedas de dereito público co argumento de que, ao tratarse de reclamacións entre administracións, a aplicación do principio de autotutela administrativa do que trae a súa causa a potestade executiva non é posible e máis aínda cando non existe relación de subordinación dunha administración respecto doutra.

Porén pronunciamentos posteriores do Tribunal Supremo avalan a posibilidade de que as entidades locais empreguen a vía de apremio para o cobro das cantidades que lle adebedan outras entidades públicas. Nas Sentenzas de 29 de xaneiro de 1999, de 9 de febreiro de 2005 e de 18 de febreiro de 2005. Nesta última, que resume as formulacións das anteriores e cuxa cuestión de fondo é a existencia dun tributo por unha entidade local á Administración do Estado, toma como referencia o artigo 2.2. da Lei de Facendas Locais que determina que para a cobranza dos seus tributos e dos ingresos de dereito público, a Facenda Local ostentará as prerrogativas legalmente recoñecidas para a Facenda do Estado e nesas prerrogativas está contida tamén a utilización do procedemento de apremio e das medidas executivas que o devandito procedemento leva consigo.

Ademais, a sentenza tamén sinala que a idea da inembargabilidade dos bens das administracións públicas como obstáculo para o uso da vía de apremio xa foi rexeitada en sentenzas anteriores posto que, de acordo, coa doutrina constitucional só teñen carácter de inembargables os bens de dominio público ou aqueles que estean afectados a un uso ou servizo público.

Remata concluíndo esta doutrina que “non se pode privar ás entidades locais da posibilidade de empregar, cumprindo as prevencións legais, os procedementos de apremio e de practicar neles as dilixencias de execución precisas para a recadación dos seus créditos tributarios cando o suxeito obrigado sexa unha Administración, despois de terse observado as garantías, requirimentos de pago e notificacións legalmente establecidas; o contrario será limitar de modo considerable a capacidade de financiamento das entidades locais e descoñecer a doutrina do Tribunal Constitucional en punto á posibilidade de embargo de bens patrimoniais das Administracións Públicas nos procedementos de apremio abertos para o pagamento das obrigas por elas contraídas e, singularmente, de débedas tributarias e outras obrigas de Dereito Público”.

Esta conclusión á que chega esta sentenza, debe facerse extensiva a calquera Administración Pública. E neste caso concreto cabería concluir que as achegas que os municipios fan ás mancomunidades pola prestación dos servizos que reciben teñen o carácter de ingresos de dereito público.

Outra cuestión que se formula é se pode entenderse que unha mancomunidad conta entre as súas potestades coa executiva ao non ter o carácter de administración territorial. A resposta debe ser afirmativa pois conforme ao artigo 4 da Lei de Bases de Réxime Local, as mancomunidades terán de entre as potestades sinaladas no apartado un deste artigo, entre as que se atopa a de execución forzosa, aquelas que determinen os estatutos e, en defecto de previsión estatutaria, terán todas as enumeradas no devandito apartado.



Non obstante malia os pronunciamentos xudiciais sinalados que se ben avalan a legalidade do inicio desta vía para o cobro das achegas adebedadas, e das prerrogativas de que gozan en canto a entidades locais por disposición do artigo 4 da LRRL, chegando por fin á conclusión de que se ben a vía de apremio abre unha posibilidade de solución, non resolven enteiramente o problema da recadación e efectividade das cotas dos municipios asociados porque no procedemento de apremio supoñendo que haxa vontade de executalo, debemos lembrar que se ben parece pacífica a doutrina que atribúe ao tesoureiro o ditado dos actos que conforman o mesmo, non hai o mesmo acordo sobre a súa competencia para a resolución dos recursos que caben contra os actos que dita, así como a resolución de actos administrativos relacionados directa ou indirectamente coa recadación.

Por outra parte se ben conforme á doutrina do Tribunal Supremo e do Tribunal Constitucional, plasmada posteriormente en reformas lexislativas, poden embargarse os bens patrimoniais das entidades locais, a súa localización, execución e realización non é tan sinxela.

O primeiro activo ao que normalmente se dirixe o procedemento de execución é aos saldos de contas bancarias. Se ben existe un recente e meritorio pronunciamento do Tribunal Superior de Xustiza de Castela a Mancha cun voto particular, continúa sendo máis que dubidosa o que sen máis poidan embargarse os saldos de contas das entidades públicas. Os vehículos e bens mobles, ademais da súa difícil localización, da necesidade de contar cunhas instalacións axeitadas para o seu depósito, etc., é realmente singular o ben moble da administración que non está afecto a un servizo público.

Das fincas e demais bens inmoebles que pertencen aos municipios cabe extraer as conclusións anteriores, se existe algún como patrimonial, que podería ser sobretodo nos municipios rurais que sobreviviron á desamortización de Mendizábal, tamén habería de ponderarse os problemas que formulan os principios de proporcionalidade da débeda co ben a embargar.

A mancomunidade tamén ten a posibilidade de impugnar o orzamento dos concellos que teñen achegas impagadas, cando non se consignen nos mesmos os créditos necesarios para facer fronte ao cumprimento destas obrigas. O artigo 170.2 do TRLHL autoriza aos interesados a presentar reclamacións (e, caso de non ser atendidas o correspondente recurso) por omitir o crédito necesario para o cumprimento de obrigas esixibles á entidade local en virtude de precepto legal ou de calquera outro título lexítimo e iso é aplicable non só ás cantidades que debe achegar o municipio á mancomunidade durante o exercicio para o que se aproba o orzamento senón tamén para as cantidades pendentes de pago de exercicios anteriores. O contrario, segundo esta sentenza, é incumprir os principios de suficiencia financeira e integridade que impón a normativa.

O lexislador autonómico, intentou a través das leis reguladoras da administración local, resolver ou polo menos dotar de instrumentos legais de resolución a este problema, que é un dos motivos principias, ao meu xuízo, do raquitismo e insolvencia das mancomunidades que case as aboca á súa desaparición

A lei 5/1997 de administración local de Galicia no seu artigo 148.2 establece que transcorrido o prazo para o ingreso das achegas dos municipios que integran a mancomunidade, o seu Presidente poderá dirixirse á Comunidade Autónoma para a retención dos fondos do municipio debedor e o seu ingreso na facenda da mancomunidade. Esta disposición loable

Regap



MONOGRÁFICO  
A reforma local a debate

en si mesma adoece na práctica do problema de que a competencia para ordear a retención atribúeselle ao Presidente en vez de ao tesoureiro que é o órgano encargado da recadación. O resultado práctico é que este mecanismo non se puxo en funcionamento nunca.

A lei extremeña de mancomunidades considera as achegas pagos preferentes e obrigatorios que poden ser retidos, das achegas da Comunidade Autónoma e das Deputacións aos concellos integrantes.

A lei 2/2003, de 11 de marzo, da Administración Local da Comunidade de Madrid aínda vai máis lonxe cando posibilita requirir aos Concellos mancomunados un aval bancario a favor da Mancomunidade por un importe máximo de ata dúas anualidades da achega de cada municipio, para garantir os desembolsos comprometidos polos concellos integrantes.

Outra posibilidade é que partindo da base de que o municipio ou municipios debedores teñan vontade de aboar as cantidades pendentes pero que a súa situación financeira o dificulta, tamén podería buscarse a posibilidade de establecer mediante acordos entre as entidades afectadas, fórmulas que permitan que o importe da recadación da taxa pase a disposición da Mancomunidade unha vez recadada, porque aínda que non estean afectados os importes desta taxa ao pagamento das cantidades adebedadas, tampouco, obviamente, hai nada que impida que se dediquen a elas unha vez recadadas.

Podemos concluir sinalando que máis do 75 por cento das mancomunidades existentes en España aglutinan municipios menores de 5.000 habitantes e nalgúns Comunidades Autónomas, debido á existencia de municipios con pouca e dispersa poboación, a súa existencia para a prestación de servizos básicos pode ser necesaria. As mancomunidades, ao igual que o municipio, posúen a cualidade representada pola proximidade dos servizos aos usuarios. Aínda que tampouco son fonte significativa de aforros negativos, o desenvolvemento de servizos mancomunados de acordo con criterios de eficiencia e eficacia, necesita dunha reforma sosegada que defina un réxime de funcionamento específico que teña en conta as especificidades territoriais, vaia máis alá do procedemento de constitución e analice que estruturas representativas financeiras e organizativas son necesarias para prestar os servizos acorde cos niveis de demanda actual dos usuarios.

E tamén deben atender aos principios de sustentabilidade financeira, evitando ademais as duplicidades no exercicio de competencias.

## 6 Bibliografía

D'ANJOU GONZÁLEZ, Juan. Las mancomunidades intermunicipales en el régimen local español. Ministerio de Administraciones Públicas, 2004.

SANCHEZ-CERVERA DE LOS SANTOS, Luis. Financiación de las mancomunidades intermunicipales, principios informadores, recursos aplicados y propuestas de mejora. Ed. Thomson Reuters, Civitas, 2009.

BARRERO RODRÍGUEZ, María Concepción. Una nueva aproximación a las entidades supramunicipales ante la posible reforma del régimen local, Revista de estudios locales. CUNAL, N.º Extra 152, 2012.

ORTEGA SANCHEZ, Pilar. Organización del sector público instrumental, Revista de estudios locales. CUNAL, N.º Extra 152, 2012.

CASES Y PALLARES, Jordi. La reordenación de las competencias locales. Revista de estudios locales. CUNAL, N.º Extra, 2014.

ARENILLA SANCHEZ, Manuel. El pequeño municipio: núcleo democrático vs prestación de servicios. Fundación Democracia y Gobierno Local, xuño 2012.

Informe sobre la determinación del ámbito competencial de las Mancomunidades de Municipios, al amparo de lo dispuesto en la Ley 27/2013 de 30 de diciembre. (2014) Asesoría Jurídica Gobierno de Vizcaya.

Informe das Entidades Locais de Galicia (2010) Consello de Contas de Galicia.

Informe de las Mancomunidades de Municipios (2011) Cámara de Cuentas de Andalucía.

Informe de las Entidades Locales (2012) Tribunal de Cuentas.

regap



MONOGRÁFICO  
A reforma local a debate